

2. A BALLADAKÖLTŐ ARANY JÁNOS

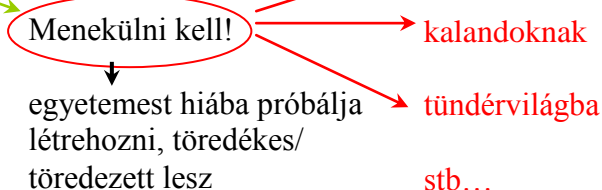
Bevezetés

Honnan működik a romantika?

→ ellentmondás → polgári létbe rekedt ember felismeri, hogy a szabadság nem hozható el (francia forradalom)

ÁTÉRTELMEZ

- új költői nyelvet hoz létre
- összekeveri a műfajokat
- lirizálás fontos
 - fokozott érzelmiség
 - fokozott ritmika
- individuum fontos
 - verses regény
 - lirizált epika
 - elbeszélő költemény
 - ballada

↓
megjelenik a külső – belső én
pl.: Quasimodo
kívülről csúnya
belülről értékes ember

Ember: istenalakú

- felismeri önmaga határait → belső ember megteremti önmagát
- romantika a személyen alapul

A BALLADA műfajának megjelenése

A népballadából ered, a ballada műfaja nem a romantikában alakul ki. „Tragédia – szomorú végkifejlet, elkerülhetetlenség -, dalban – egyszerűbb ritmika jellemzi -, elbeszélve – történeti jellegű.”

- × kispikái műfaj
- × zeneiség, dallamosság, ritmika
- × tragikum
- × általában lineáris időrend (románcos balladánál jellemző) pl.: Szondi két apródja
- × balladai homályosság
 - történetben
 - idő, hely
 - cselekedet
 - következmény
 - ok

ROMÁNC	BALLADA
önállóan cselekvő hős	végzetszerűség
kisebb esemény	nagyobb esemény
dalszerű forma	lírai rövideg; nem biztos, hogy dalszerű
lassabb ritmika, kisebb terjedelem	gyorsabb ritmika, nagyobb cselekménytér
gyorsabb, lassabb= szakaszos haladás, elidőzés	folyamatos cselekvéshaladás
leírás	sok párbeszéd
véletlenszerűség, lélektaniség hiányzik	végzetszerűség → lélektani ábrázolás mélyebb

részletes jellemzés	jellemzés elnagyolt
külső tényező több	kevés külső tényező
könnyedebb	komolyabb téma → nagyobb feszültség

ezek alapján nem tekinthetők egyszerűen balladának:

- Mátyás anyja
- Rozgonyiné
- Szibinyáni Jank

BALLADAJAJTÁK:

○ egyszólamú ≈ egyvonalú ○ többszólamú ≈ többvonalú ○ körkörös ○ keretes szerkezet ○ helyszínek szerint ○ nagyváros – Hídavatás, Párviadal ○ falu világa – Tengeri hántás, Vörös Rébék	○ életképszerűek – Szőke Panni, Varróleányok ○ népi jellegűek – Vörös Rébék ○ shakespeare-iek – V. László ○ romantikus ~ - Borvitéz ○ anekdotikus ~ - Párviadal ○ történelmiak - Hunyadiak

BALLADAFORRÁSOK

- magyar néphagyomány
- román népballadák

balladáit megpróbálta populárisrá tenni → népnek írta

Hídavatás

- * társadalom tipikus személyei ugranak le róla
 - aki leugrik bűnt követett el
- * emberi étellel avatják
- * haláltánc: műfaj a műfajban

* kihagyás: olvasónak kell kitöltenie

Drámaiság, tragikum

- * aki bűnt követ el, megőrül
 - **Ágnes asszony**
 - **Vörös Rébék**
 - **Tetemre hívás**
 - **Hídavatás**

Beszélő helyzete

- * közbevágás, megakasztja a szöveget
 - **Pázmán lovag**
 - **Szondi két apródja**

Olvasó szerepe

- * kimenet rábízva

Népies hangvétel

- ✘ Petőfihez kapcsolódik
- ✘ Honvéd özvegye

Skót kultúrkör

- ✘ Walesi bárdok
- ✘ V. László

Í	otthonalanság
Í	kirekesztettség
Í	céltalanság
Í	értékek hiánya
Í	hatalmi erőszak
Í	unalom
Í	polgári világ balladája
Í	magáramaradottság